

Коріння і крила:

сила молодіжної участі

Коріння і крила: сила молодіжної участі

Web-site: three-half.ngo

Instagram: [@ango.3half](https://www.instagram.com/ango.3half)

Facebook: [@3.half.percen](https://www.facebook.com/3.half.percen)

Громадська організація “3.5 ВІДСОТКІВ”, заснована у 2022 році в місті Мукачево, спрямована на розвиток молодіжної політики, захист прав молоді та підвищення її участі в громадському житті як на місцевому, так і на національному рівнях. Організація активно займається адвокацією інтересів молоді, прагнучи розширити їхні можливості для самореалізації та сприяти створенню умов для повноцінної інтеграції молодих людей у суспільство. Від початку своєї діяльності наша ГО “3.5 Відсотків” реалізувала низку проектів, включаючи дослідження та ініціативи, спрямовані на виявлення та вирішення ключових проблем молоді.

2025

This project is implemented by NGO 3.5% with the financial support of the European Youth Foundation of the Council of Europe. The views expressed do not necessarily reflect the official position of the Council of Europe.

ЗМІСТ

Розділ 1: Контекстуалізація дослідження

Розділ 2: Методологія

Розділ 3: Аналіз опитувальника

- Результати опитувальника
- Рівень поінформованості та ступінь участі молоді у молодіжних просторах, волонтерських та громадських заходах
- Залучення молоді до громадської активності
- Міграційні наміри
- Обізнаність про можливості та досвід участі у грантових, обмінних програмах тощо
- Сприйняття молоддю власної ролі у відбудові країни, рівень віри у власний вплив

Розділ 4: Результати ФГД

- Міграційні наміри. Чому молодь хоче виїжджати
- Що мотивує та демотивує молодь долучатися до активної участі у громадській діяльності
- Можливості для молоді

Розділ 5: Висновки та рекомендації

- Рекомендації

Список літератури

Додатки

- Додаток 1. Кейси країн по залученню молоді

КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Закарпатська область – один з найменш густонаселених і водночас етнічно різноманітних регіонів України. За оцінками, населення області становить приблизно 1,24 млн осіб [1] (2021 р.). З них 788,1 тис це – сільське населення, і 463,4 тис – міське. У національному складі регіону близько 80% населення – українці, 20% населення – меншини (угорські, словацькі, румунські тощо). Регіон межує з 4 європейськими країнами (Польща, Словаччина, Угорщина і Румунія). І, відповідно, має багатонаціональне населення, що зумовлює високий рівень соціальної мобільності.

Втім культурна різноманітність регіону та близькість країн ЄС є не тільки особливостями регіону, а й водночас факторами, що посилюють міграційні тенденції.

Міграція молоді є надзвичайно актуальною проблемою для Закарпатської області в умовах глобалізації, демографічної кризи та війни. За даними соціологічних досліджень, Закарпаття посідає перше місце [2] за індексом міграційних настроїв. **У порівнянні з 2018 роком частка людей, які принаймні задумувались про еміграцію зросла з 28% до 49% [3]** у 2020р. Після початку повномасштабного вторгнення ці настрої лише погіршуються. Згідно з наявними даними, чисельність молоді в регіоні скоротилася з 388,7 тисячі осіб у 2015 році до 346,9 тисяч у 2022 році [4].

2018 2020
28% → 49%
Закарпаття – лідер за
еміграційними настроями

Міграційні настрої молоді Закарпаття формуються переважно такими факторами:

ІСТОРИЧНИЙ І ГЕОГРАФІЧНИЙ КОНТЕКСТ. Населення звикло жити в умовах кордонів, знає іноземні мови, виїзд до близьких країн був традиційним. Географічне положення регіону робить його «воротами» для трудових мігрантів. Історичні зв'язки з Європою сприяють тому, що закарпатська молодь не відчуває «культурного шоку» при переїзді на Захід. До прикладу, для словаків України [5] на Закарпатті діє словацька школа, виходять телевізійні та радіопрограми словацькою мовою, танцюють словацькі народні танці та шанують традиції. Для угорців України на Закарпатті також діє угорський інститут [6], численні угорські гімназії та школи, бібліотеки, музей, будинок культури, дитяча школа мистецтв і єдиний в Україні угорський театр. Підсумовуючи, можна сказати, що ці чинники разом створюють середовище, у якому молодь і може, і хоче шукати кращого життя за межами рідного краю.

[1] <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/regional%20development%20strategy%20until%202027.pdf>

[2] https://sau.in.ua/app/uploads/2025/02/ratinglab_lwbi_2.0_2024_ua-press-1.pdf

[3] <https://dif.org.ua/article/analitichniy-zvit-za-pidsumkami-opituvannya-v-zakarpatskiy-oblasti>

[4] <https://inmol.org/region/zk/?utm>

[5] <https://www.ukrainer.net/slovakys/>

[6] <https://www.ukrainer.net/uhortsi-ukrainy/>

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

РОДИННІ ТА КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ. На Закарпатті глибокі транскордонні зв'язки: багато сімей мають родичів у сусідніх ЄС-країнах. Наявність «точок опори» за кордоном (батьки чи брати, які вже працюють в Європі) значно полегшує вирішення побутових питань для молоді, яка збирається переїхати. Так, 17–23% [3] опитаних закарпатців мають родичів, що виїхали за кордон на постійне проживання, а 40% [3] – родичів, які працювали за кордоном упродовж тривалого часу. Ці спільноти створюють «ланцюги міграції»: молодим людям легше відреагувати на чужий досвід і вирішити оселитися там, де вже був хтось із знайомих.

ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ. Слабкий місцевий ринок праці «штовхає» частину молоді до пошуку роботи за межами області чи України. У 2021 році Закарпатська область посіла 16 місце [7] у рейтингу соціально-економічного розвитку регіонів України.

По напрямку «Фінанси» виходячи з 5 показників (щомісячних, щоквартальних), які характеризують доходи місцевих бюджетів та фінансові результати діяльності підприємств в регіонах, Закарпаття посідає 23 місце [7]. Це свідчить про низьку ділову активність, обмежену інвестиційну привабливість і недостатній розвиток малого та середнього бізнесу.

Загалом низькі позиції в рейтингу є тривожним сигналом, який вказує на потребу в більш активній регіональній економічній політиці, стимулюванні підприємництва, поліпшенні умов для інвесторів і перегляді підходів до використання бюджетних ресурсів.

Зайняте населення у віці 15 – 70 років у Закарпатській області станом на 2021 рік – 483,5 тис. осіб [8] (52,8%), що є одним з найнижчих показників в країні. Показники рівня безробіття (11,1%) [8] та заробітної плати (12,1 тис грн [8]) є середнім значенням по Україні.

Ці показники свідчать про слабкий економічний потенціал області та про відсутність переваг над більшістю регіонів України. Ці фактори стимулюють частину молоді до пошуку працевлаштування за межами області чи України, що посилює трудову міграцію.

52,8%

Відсоток зайнятості населення у віці 15–70 років на Закарпатті є одним з найнижчих в країні

[7] https://ndc-ipr.org/media/posts/presentations/Моніторинг_СЕР_10_01_2022.pdf

[8] https://zak.dcz.gov.ua/sites/zak/files/infocfiles/1.1.sytc_rp_ta_diyalnst_zakosz_08_2022.pdf

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ. Хоч у Закарпатській області є кілька університетів і коледжів, рівень освітньої інфраструктури поступається західним сусідам. Доступ до престижних ВНЗ в інших країнах відкриває для закарпатської молоді ширші перспективи: Польща [9], Угорщина [10], Чехія [11], Словаччина [12] регулярно приймають студентів із України на пільгових умовах (без ЗНО та НМТ тощо), основною вимогою є знання мови (польської, чеської, словацької та угорської). Для абітурієнтів із Закарпаття це чудова можливість отримати безкоштовну освіту в Європі, оскільки через етнічні особливості регіону багато людей у побуті використовують 2 мови – українську та одну з вищезгаданих іноземних мов. По завершенні навчання ВНЗ пропонують краще працевлаштування.

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ріст кількості запитів на навчання українців за кордоном досягнув 30%.

– Олександра Ковальська, CEO Дивись ширше [13]

«Якщо порівнювати дані 1 кварталу останніх років, то у 2023 році було отримано 1600 запитів, у 2024 – 2500 запитів, то вже у 2025 році – 3100 запитів. Таким чином ми бачимо ріст кількості запитів на навчання за кордоном в порівнянні з 2024 роком на 24% [13] та майже вдвічі, порівнюючи з 2023 роком» – пояснює Олександра Ковальська, CEO Дивись ширше.

У 2024 році випускників середньої освіти було приблизно 250 000. У вищу освіту вступили 174 000, у коледжі вступили ще приблизно 35 000, решта 20 000 – або виїхали, або пішли на ринок праці – оцінив заступник міністра освіти і науки України Михайло Винницький в своєму інтерв'ю НУШ [14].

[9] <https://mojaedukacja.com/bezkosztovne-navchanna-v-polshi>

[10] <https://www.education.ua/news/2023/11/30/navchannia-za-kordonom-vstup-do-universytetiv-uhorshchyny/>

[11] <https://europortal.biz.ua/evropa/chehija/vstup-do-universytetu-chekhii.html/amp>

[12] <https://education.allinc.biz/ua/16-besplatno.html>

[13] <https://osvita.rayon.in.ua/news/809268-vidtik-abiturientiv-za-kordon-rist-kilkosti-zapitiv-na-navchannya-ukraintsiv-za-kordonom-dosyaglo-30>

[14] <https://nus.org.ua/articles/grantova-systema-ob-yednannya-universytetiv-vstup-do-aspirantury-j-inshi-zminy-u-vyshhij-osviti-rozmova-iz-zastupnykom-ministra/>

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ І СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ. Молода людина оцінює якість життя крізь призму сім'ї та соціальних зв'язків: якщо в селі чи місті немає перспектив (через низькі зарплати чи відсутність гуртожитків, якісних шкіл), вона більше схильна виїхати. До того ж Європа просуває молодіжну культуру: дозвілля, подорожі, що приваблюють активну молодь. Соціальні мережі і мобільний інтернет загострюють відчуття «відсталості»: закарпатська молодь бачить своїх однолітків в Чехії чи Словаччині, де легше знайти роботу і вищі доходи, рівень життя, що підвищує «поштовхові» настрої.

Закарпатська молодь хоче жити там, де є можливості і гідний рівень життя

Ще одною проблемою в регіоні є відсутність в більшості громад після реформи децентралізації розвиненого міста як центру територіальної громади, що спричиняє певний дефіцит ресурсів і прогалин в соціально-економічному розвитку, зокрема – низький рівень викладання [15] в школах гірської або сільської місцевості та відсутність будь-якого інформування щодо можливостей мобільності, працевлаштування й в цілому розвитку для молоді, що спричиняє величезний відтік молодих “талантів” з регіону.

Так, наприклад, у 2024 році Закарпатська область зайняла 23 з 24 місць [16] за рейтингом результатів складання складання національного мультипредметного тесту.

[15] <https://osvita.ua/school/rating/93085/>

[16] <https://osvita.ua/school/rating/93112/>

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз молодіжної участі у громадському житті Закарпатської області загалом відображає загальноукраїнські тенденції з певними регіональними особливостями. Так, наприклад, на кінець 2023 року в Україні створено понад 400 молодіжних рад [17] (з них щонайменше 120 – у 2023 році). Таким чином, Закарпаття, де створено 14 рад, 11 з яких [17] діють активно, знаходиться приблизно на рівні пропорційної участі, враховуючи невелике населення регіону.

Згідно з національними дослідженнями «Вплив війни на молодь в Україні» [18], у 2022 р лише 2% молодих людей є членами громадських організацій, 43% молодих людей тільки знають, що такі існують в Україні, водночас більше третини (37%) – не в курсі. Участь молоді у діяльності інститутів громадянського суспільства за останні 12 місяців теж є доволі низькою: більшість респондентів(-ок) – 70% – не брали участі у діяльності жодного з них.

Упродовж останнього десятиліття Закарпаття спостерігалось поступове зростання громадської активності. Після реформи децентралізації (2015) громади отримали власні бюджети і ресурси для підтримки громадських ініціатив. Зокрема, у 2023 році ОВА відзвітувала про понад 20 нових молодіжних центрів та просторів [19] у різних громадах Закарпаття та «велику кількість» проведених тренінгів, форумів і літніх шкіл для молоді. Ініціативи нерідко зароджуються на місцевому рівні – від самоорганізованих молодіжних рад при ОТГ до громадських рухів на базі шкіл і університетів.

[17] <https://u-lead.org.ua/news/372#:~:text=У%20Закарпатській%20області%20створено%2014,до%20всіх%20процесів%20суспільного%20життя>

[18] https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-04/Вплив_війни_на_молодь_в_Україні_дослідження.pdf

[19] <https://carpathia.gov.ua/news/v-uzhhorodi-vidbuvsia-kruhlyi-stil-na-temu-rehionalna-prohrama-molod-zakarattia-na-2021-2025-roky-stan-ta-perspektyvy>

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток громадянського суспільства, особливо молодіжної політики, в Закарпатській області, попри неабияку роль людського капіталу в контексті відбудови України, все ж не отримує достатньої уваги та підтримки з боку як обласних, так і місцевих органів влади. Про це свідчить, зокрема, відсутність згадок про молодь та молодіжних ініціатив в порядку денному нещодавніх засідань щодо перегляду Стратегії розвитку області до 2027 року [1]. Дослідження про Стан молодіжної політики Закарпатської області від 2022 року, розроблене USAID Goverla [20], зазначає, що "у громадах відсутні цільові програми, спрямовані на розвиток молоді. Зазвичай ці питання включені в сферу освіти та спорту, відповідно, у фокусі громад – підтримка обдарованої молоді та спортивні заходи за участі молоді." Це створює неабиякий простір для адвокації для молодіжних громадських організацій, втім котре ілюструє необізнаність молодіжного громадського сектору про інструменти адвокації й партисипації, а головне - вони не знають про можливості, яких позбавлені через невключеність молоді в сучасну адженду.

У Стратегії розвитку Закарпатської області до 2027 року взагалі не згадується молодь чи молодіжні ініціативи.

[20] https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1229/Стан_молодіжної_політики_у_Закарпатській_області.pdf

[21] <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36544560/>

§ КОНТЕКСТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретично можна припустити, що активна громадянська участь посилює «прив'язаність» молодих людей до їхньої громади чи країни. У психологічному підході концепт закріпленості або «rootedness [21]» набув поширення як фактор, що знижує наміри емігрувати: сильне відчуття належності до місця проживання і широка соціальна мережа опонентів роблять від'їзд менш привабливим.

Зокрема, дослідження показують, що міцні соціальні зв'язки та прив'язаність до місця (place attachment) негативно корелюють з намірами мігрувати, а наявність широкої соціальної мережі ці зв'язки посилює. Загальна тенденція цих досліджень виявилася такою: активна залучення молоді до громадських проектів, волонтерства й місцевого самоврядування асоціюється зі зниженням еміграційних намірів.

Наприклад, дослідження «Reasons to Stay: A Review of Community-Led Efforts to Generate Rootedness [22]», яке проводилося серед молоді у Сальвадорі, Гватемалі та Гондурасі, показало, що ініціативи громад на місцях, які створюють майданчики для навчання, працевлаштування та громадянської участі молоді, підвищують їхню впевненість у майбутньому своєї громади і скорочують наміри виїхати. Якщо молодь вірить, що може впливати на події вдома (наприклад, через участь у вирішенні громадських питань), то вони відчувають меншу потребу шукати зміни в еміграції.

Сильне відчуття належності до місця проживання і широка соціальна мережа роблять від'їзд менш привабливим

[22] <https://cmsny.org/publications/reasons-to-stay-a-review-of-community-led-efforts-to-generate-rootedness/>

Дослідження «**Defining, Measuring, and Increasing “Rootedness” in the High Migration Context of Honduras [23]**» виявило слабку кореляцію між доходом і бажанням залишитись. Відповідно, економічні чинники (а саме дохід) не є визначальними для фактору «rootedness», тому що навіть зі збільшеним доходом не завжди незалежно зростає відчуття прив’язаності й намір залишитись. Психоемоційні фактори, як, наприклад, програми, які інтегрують молодь у процеси прийняття рішень, програми, що стимулюють відкритий діалог та молодіжне залучення, є вирішальними чинниками у формуванні «rootedness». Відповідно до дослідження, респонденти, які відчувають себе прийнятими у своїй спільноті, вважають, що у разі труднощів члени їхньої спільноти допоможуть їм, відчувають, що їхня спільнота – це їхній справжній дім, а також погоджуються з тим, що в Гондурасі є хороше майбутнє для них та їхніх сімей, мають нижчі міграційні наміри, ніж ті, хто цього не відчуває. Найбільша різниця спостерігається для останніх двох змінних: 37,8% [23] тих, хто вважає свою спільноту справжнім домом, мають міграційні наміри, тоді як серед тих, хто так не вважає – 49,4% [23]. Аналогічно, 32,1% [23] тих, хто погоджується, що в Гондурасі є хороше майбутнє, мають міграційні наміри, у порівнянні з 46,5% [23] тих, хто не погоджується.

Ознайомитися з кейсами, як країни залучають молодь до громадського життя можна у додатках.

Зрештою, міжнародний досвід підтверджує тезу, що впровадження політик та заходів, які мотивують молодь бути активною і надають їй реальні важелі впливу в громадах, сприяють тому, що молоді люди вважають зацікавленим створювати майбутнє вдома, а не за кордоном.

МЕТОДОДОЛОГІЯ

Мета даного дослідження визначити, яким чином участь молоді Закарпатської області у громадському житті впливає на їхні міграційні наміри, зокрема бажання виїжджати за межі України.

Основні завдання дослідження:

- 1 Проаналізувати рівень громадської активності молоді** Закарпатської області та їхню участь у громадських організаціях, волонтерських ініціативах та інших формах громадської діяльності.
- 2 Виявити міграційні настрої молоді Закарпаття,** зокрема мотивацію виїзду та ставлення до еміграції та оцінити взаємозв'язок між рівнем залученості молоді до громадського життя та їхнім бажанням залишатися в Україні чи, навпаки, виїжджати за кордон.
- 3 Дослідити ключові ціннісні орієнтації молоді** Закарпатської області, зокрема що вони вважають важливим у житті, які чинники формують їхню соціальну ідентичність, відчуття приналежності до громади та якими є їхні уявлення про «хороше майбутнє» у власній країні та громаді.

Дослідження проводилося у декілька етапів:

- Оскільки дослідження проводилося на обласному рівні, для більш ефективної роботи та комунікації з нашими цільовими бенефіціарами, на початковому етапі було залучено до співпраці місцеві молодіжні центри, простори та хаби. Загалом до співпраці долучилося 10 молодіжних центрів, просторів та хабів, які знаходилися у різних громадах Закарпатської області.
- Наступний етап - це збір даних. Для збору даних було проведено онлайн-опитування та фокус-групові дискусії. Онлайн-опитування проводилося з 01.06.2025р. по 30.06.2025 р., цільова аудиторія - молодь віком 15 - 30р. Опитувальник було розповсюджено серед учнів 9 - 11 класів, а також його можна було пройти всім бажаючим за посиланням.

Фокус-групові дискусії (ФГД) було проведено серед учнів 9 - 11 класів, вони проводилися в школах та у приміщеннях молодіжних центрів, просторів та хабів. Загалом було проведено 9 ФГД, у яких прийняло участь 240 учасників. Рекрутинг учасників здійснювався методом зручності - через запрошення на основі зв'язків дослідницького колективу в досліджуваній спільноті. Усі ФГД були записані на аудіо за згодою всіх учасників.

Серед найбільш обговорюваних тем були:

- 1** Які причини впливають на рішення молоді залишитися чи покинути країну
- 2** Що мотивує та демотивує молодь долучатися до активної участі у громадській діяльності
- 3** Можливості для молоді

§ МЕТОДОЛОГІЯ

Ще одним проміжним етапом було проведення тренінгу для працівників молодіжних центрів, просторів та хабів, які долучилися до дослідження. Метою тренінгу було дослідити наявні моделі комунікацій та залучення молоді з ціллю подальшої їхнього вдосконалення з урахування специфіки окремих громад.

Останнім етапом був вторинний аналіз вторинної інформації досліджень на тему залучення молоді у громадське життя та їхні наміри покинути країну. Ці дослідження показали позитивну кореляцію між збільшенням залучення молоді та зменшенням міграційних настроїв. Також було проаналізовано кейси країн, та їхні практики щодо участі молоді у житті спільноти. Це дало можливість сформулювати рекомендації та методики які підходять для Українських реалій, зокрема Закарпатської області.

АНАЛІЗ ОПИТУВАЛЬНИКА

З метою вивчення потреб, мотивацій і ставлення молоді Закарпатської області до громадської активності, самореалізації та можливостей регіону було проведено онлайн-опитування з 1 по 30 червня 2025 року. Цільова аудиторія опитування – молодь віком 15–30 років, яка проживає у дев'яти територіальних громадах Закарпаття:

Тячівська ТГ

Зарічанська ТГ

Хустська ТГ

Богданська ТГ

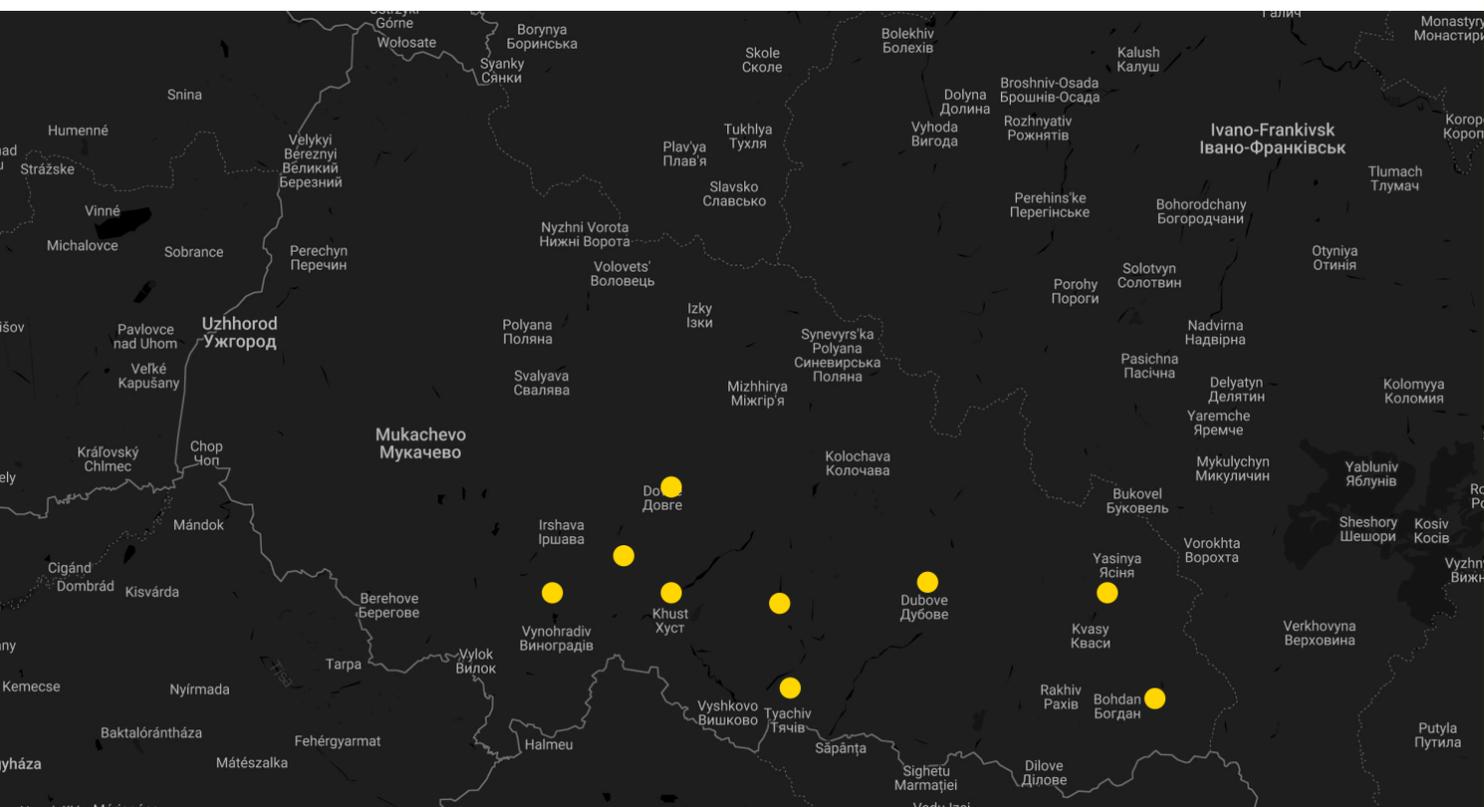
Білківська ТГ

Буштинська ТГ

Довжанська ТГ

Ясінянська ТГ

Дубівська ТГ

МЕТА ОПИТУВАЛЬНИКА

- 1 Визначити рівень поінформованості та ступінь участі молоді у молодіжних просторах, волонтерських та громадських заходах.
- 2 Дослідити мотиваційні фактори та бар'єри, що впливають на залученість молоді до локальних ініціатив.
- 3 З'ясувати еміграційні настрої, бажання виїхати за кордон і чинники, які можуть спонукати залишитися в Україні.
- 4 Оцінити обізнаність та досвід участі у грантових і обмінних програмах, а також основні канали отримання інформації про такі можливості.
- 5 Визначити сприйняття молоддю власної ролі у відбудові країни, рівень віри у власний вплив та очікувані навички для успішної самореалізації.

Результати опитувальника

В онлайн-опитуванні прийняло 2040 учасників, з них 64% – жінки та 36% – чоловіків (рис. 1). Найбільша вікова категорія опитуваних 14-18 років (85%) (рис. 2), переважно це школярі (82%) (рис. 3).

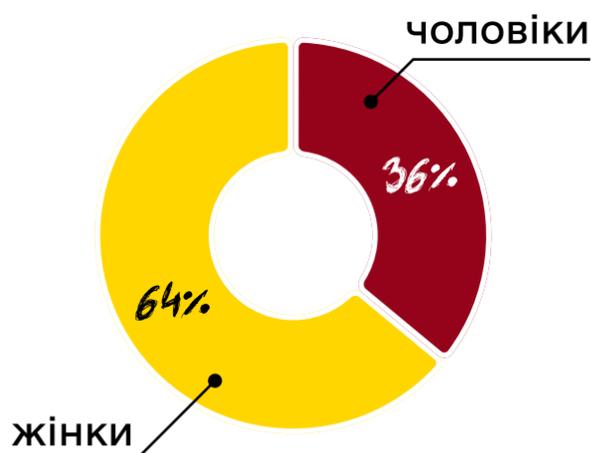

Рис. 1
Стать опитуваних

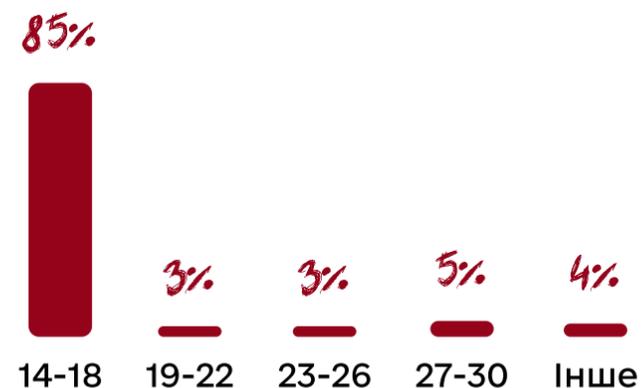

Рис. 2
Вік опитуваних

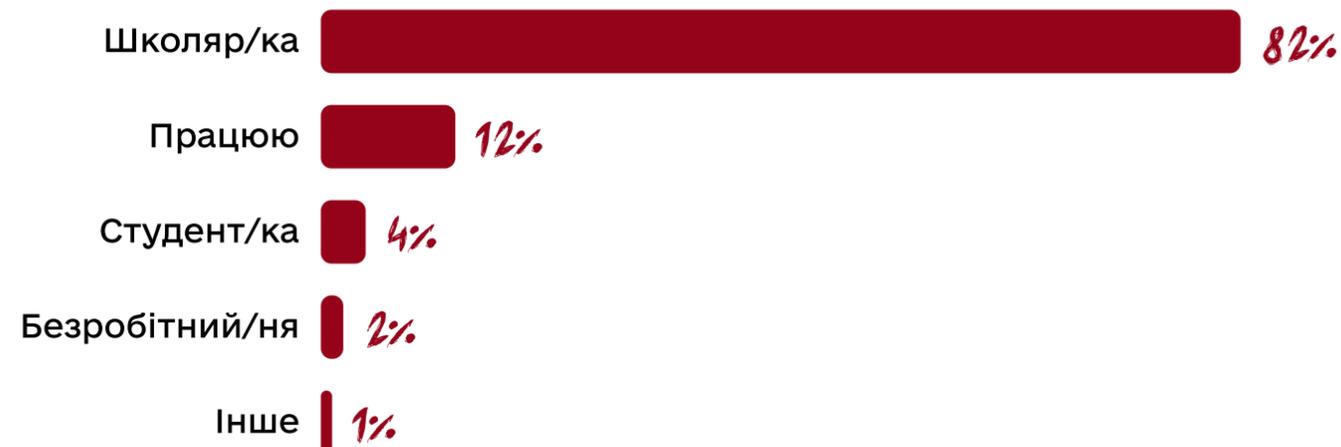

Рис. 3
Статус опитуваних

Рівень поінформованості та ступінь участі молоді у молодіжних просторах, волонтерських та громадських заходах

82% молоді знають про існування молодіжних просторів і організацій у своїх громадах, і 18% ніколи не чули про такі ініціативи. З-поміж тих, хто знає, 34% відвідують молодіжні простори, решта 48% хоча й обізнані, не відвідували (рис. 4).

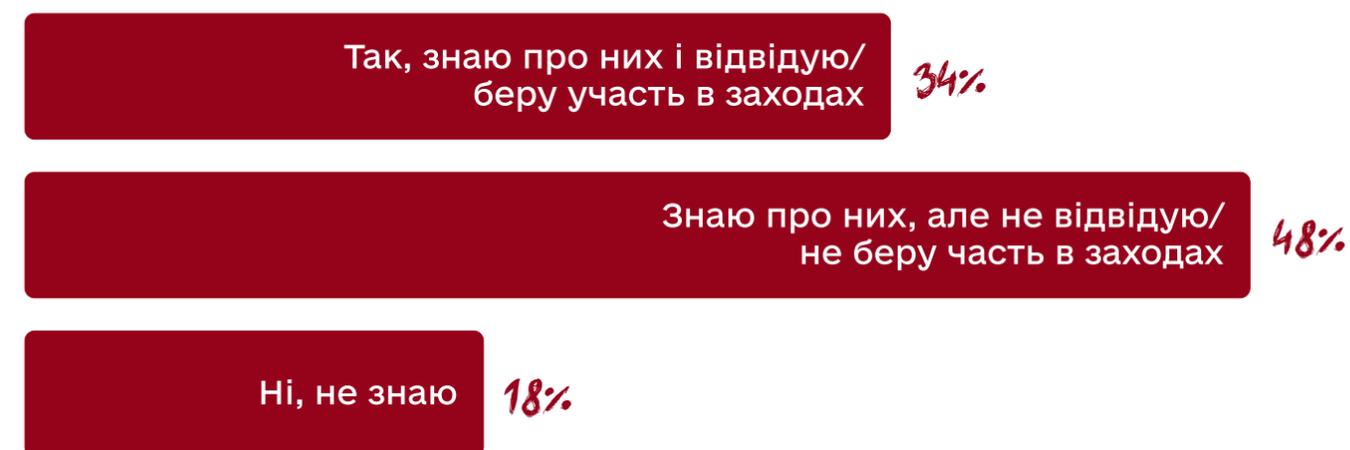

Рис. 4
Чи чув/ла ти про молодіжні простори або організації у твоєму місті/громаді?

§ АНАЛІЗ ОПИТУВАЛЬНИКА

Відповідь на дане питання передбачало декілька відповідей, які можна було обрати. Найпопулярніші відповіді респондентів на питання “чому вони не відвідують заходи, що організують молодіжні центри, простори та хаби?”: **не маю часу – зустрічається у 33% відповідей, нецікаво – 24%, програми або заходи не відповідають моїм інтересам – 17%** (рис. 5).

Рис. 5
Чому молодь не відвідує молодіжні центри

Залучення молоді до громадської активності

49% опитаних не брали участь в жодних заходах протягом останнього року. Серед тих хто долучається найпопулярніші форми залучення – це волонтерство, участь та організація заходів (тренінги, конференції, форуми, лекції тощо), та участь в молодіжних рада (рис. 6). Серед тих хто бере участь у заходах 61% вважає, що здобуті там навички та знання допоможуть їм у майбутній кар’єрі

Коли молодь питали про навички якими вони б хотіли оволодіти третина пропустила це питання, ще третина дала не чітку відповідь, або написала не знаю. Серед тих хто відповів найпопулярніші відповіді – це Soft-skills (комунікації, лідерські навички, публічні виступи, тощо), вивчення іноземних мов, фінансова грамотність/ «заробляти гроші» та IT сфера.

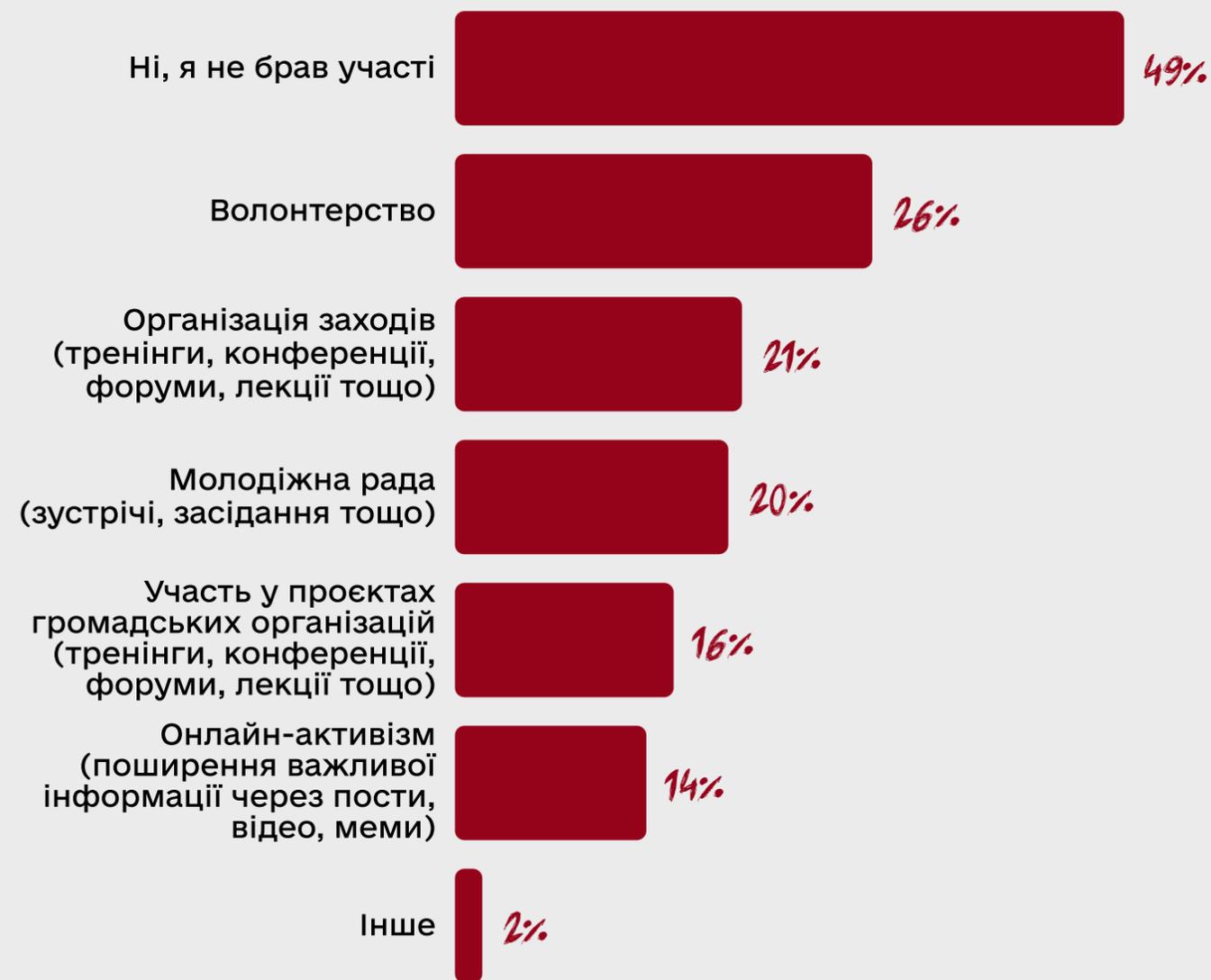

Рис. 6
В яких заходах опитувані найчастіше беруть участь

Залучення молоді до громадської активності

На питання «як, на твою думку, можна заохотити молодь до більш активної участі у громадському житті?» можна було вибрати декілька відповідей, найпопулярнішим варіантами були: чітке розуміння, як це впливає на кар'єру та розвиток, більше інформації про можливості та події та більше підтримки від місцевої влади / шкіл / університеті (рис. 7).

Рис. 7

Як заохотити молодь брати участь у громадському житті

У відкритому питанні «які, на твою думку, основні перешкоди для участі молоді у громадському житті у вашому місті / громаді?» опитуванні вважають, що найчастіші перешкоди - брак мотивації або інтересу, невіра, що моя участь щось змінить, брак вільного часу (навчання, робота тощо) (рис. 8).

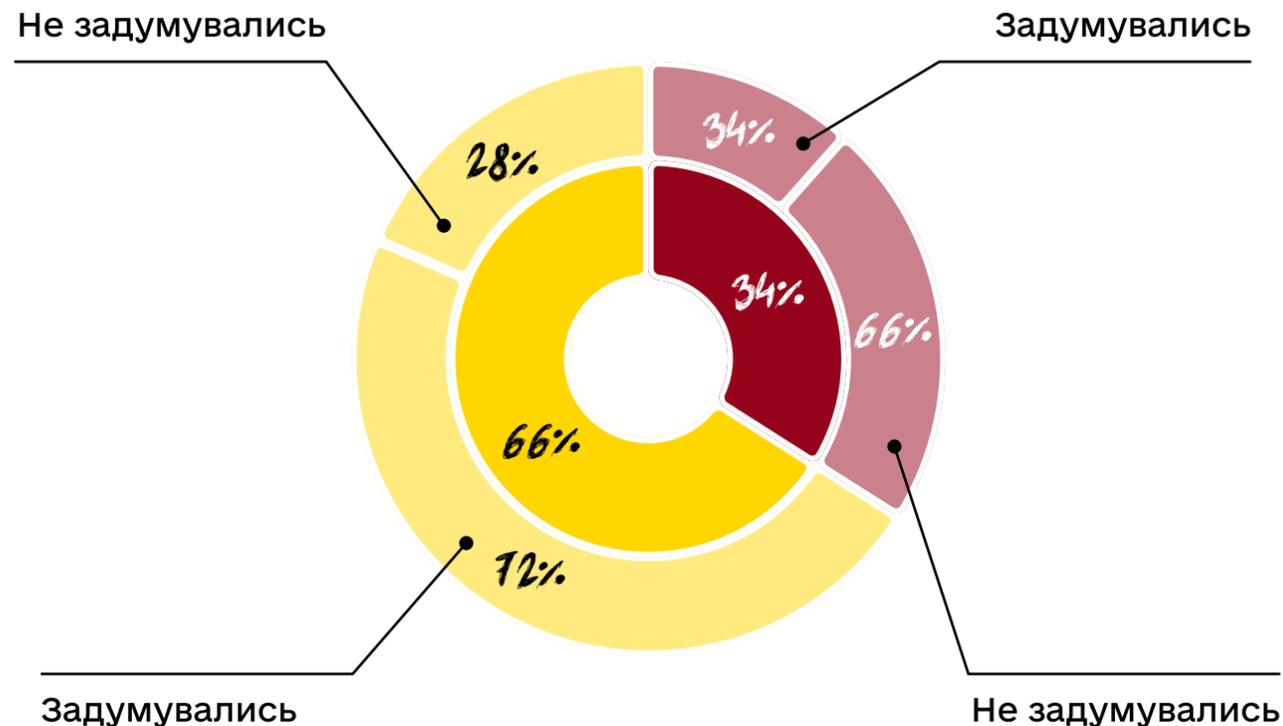

Рис. 8

Основні перешкоди, для участі у громадському житті

Міграційні наміри

Серед опитуваних 70% задумувались про виїзд за кордон і 30% ні. Якщо порівняти наміри виїжджати серед тих хто відвідує молодіжні центри, простори та хаби і тих хто не відвідує, то серед тих хто відвідує 34% задумувались про виїзд і 66% – ні, а серед тих хто не відвідує – 72% та 28% відповідно (рис. 9).

- Знаю про них, але не відвідую/ не беру участь в заходах + Ні, не знаю
- Так, знаю про них і відвідую/ беру участь в заходах

Рис. 9

Порівняння міграційних намірів серед тих хто відвідує відвідує молодіжні простори, центри та простори і не відвідує

Найпопулярніші причини виїзду респонденти називають - вищий рівень життя, кращі можливості для самореалізації, пошук кращої роботи (рис. 10).

Рис. 10

Причини виїзду за кордон

§ АНАЛІЗ ОПИТУВАЛЬНИКА

На питання що могло б змінити вашу думку покидати країну найчастіше респонденти відповідали – завершення війни, сім'я та друзі, конкурентна заробітна плата, можливості для самореалізації. 76% (рис. 11) відповіли більше можливостей для самореалізації в Україні у т.ч. через громадську діяльність могло б вплинути на їхні наміри виїжджати.

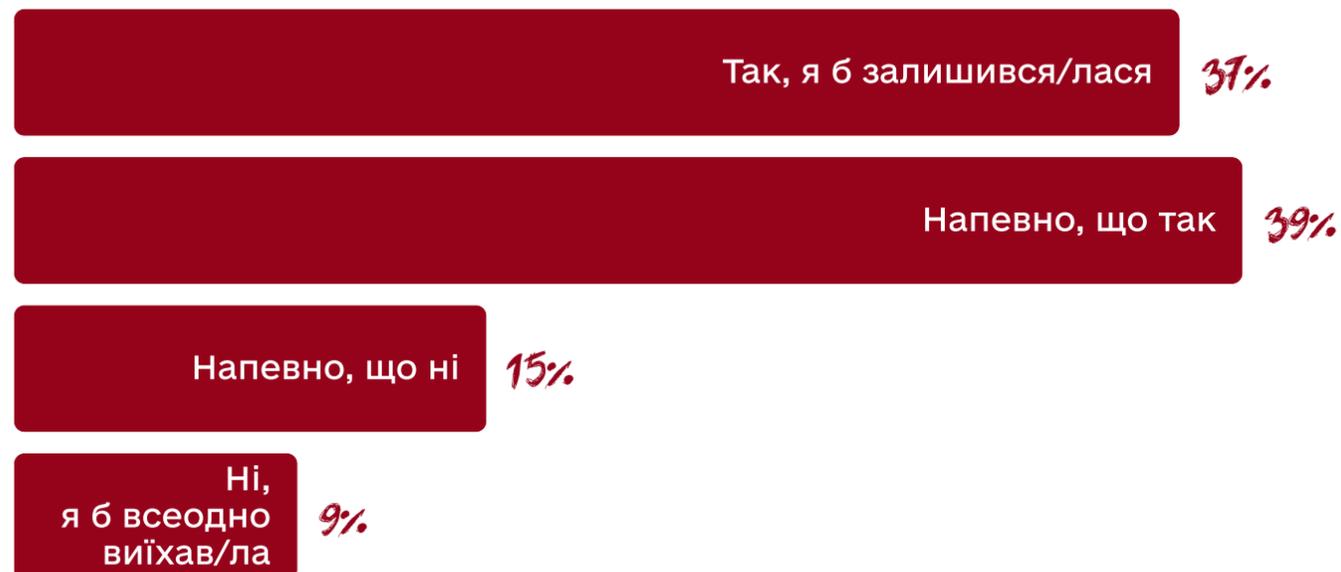

Рис. 11

Вплив можливостей для самореалізації на міграційні наміри

Обізнаність про можливості та досвід участі у грантових, обмінних програмах

Тільки 18% з опитуваних вважає, що в Україні достатньо можливостей для молоді, 58% відповіло – хотілося б більше і 23% - вважають, що в Україні недостатньо можливостей (рис. 12). Серед тих хто відповіли хотілося б більше та недостатньо можливостей 79% не чули про Український молодіжний фонд, Erasmus+, гранти на навчання та інші програми для молоді, і 16% брало участь/пробувало брати участь в таких програмах (рис. 14).

10% опитаних не знає, де шукати можливості для молоді, найпопулярнішим засобом пошуку можливостей - Instagram 59%, Telegram, Facebook, інше (друзі, Тік-Ток тощо) (рис 13.)

Чи вважаєш ти, що в Україні достатньо можливостей для молоді?

Рис. 12

Чи достатньо в Україні можливостей для молоді

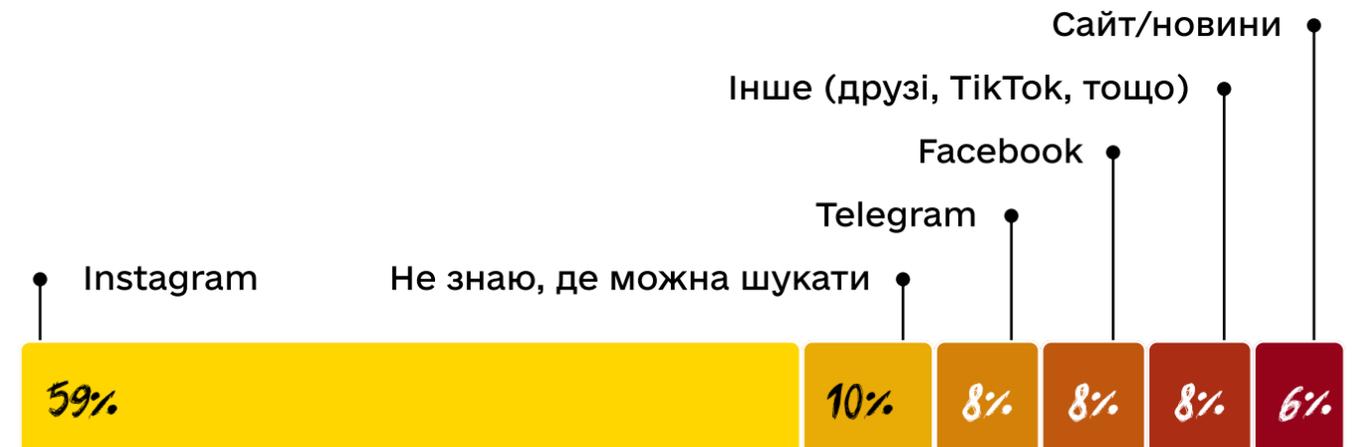

Рис. 13

Де найчастіше дізнаються про можливості

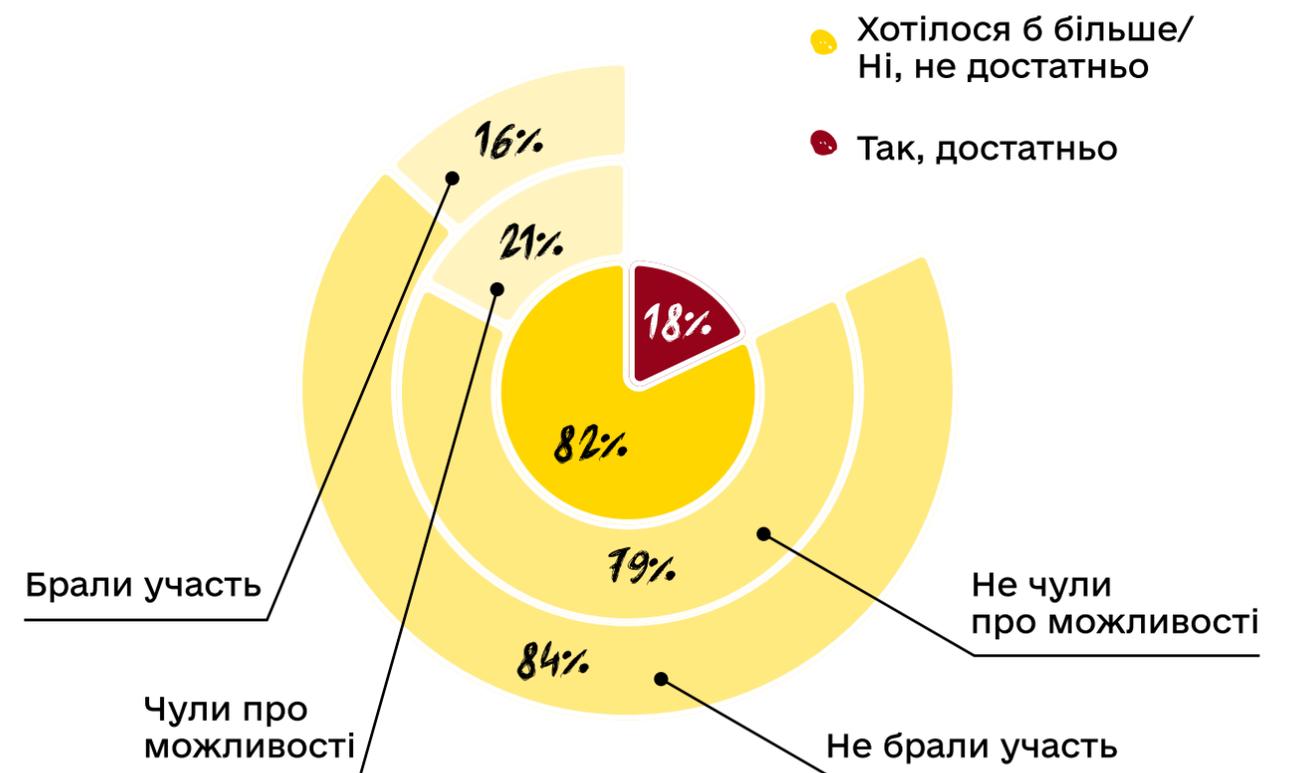

Рис. 14

Обізнаність про Український молодіжний фонд, Erasmus+, гранти на навчання та інші програми для молоді серед тих хто вважає, що в Україні недостатньо можливостей

Сприйняття молоддю власної ролі у відбудові країни, рівень віри у власний вплив

51% вважає, що молодь має відігравати ключову роль у відбудові країни (рис. 15), і тільки 26% відчувають, що можуть вплинути на майбутнє України (рис. 16).

Чи вважаєш ти, що молодь має відігравати ключову роль у відбудові країни?

Рис. 15
Роль молоді у відбудові країни

Чи відчуваєш ти, що ти можеш вплинути на майбутнє України?

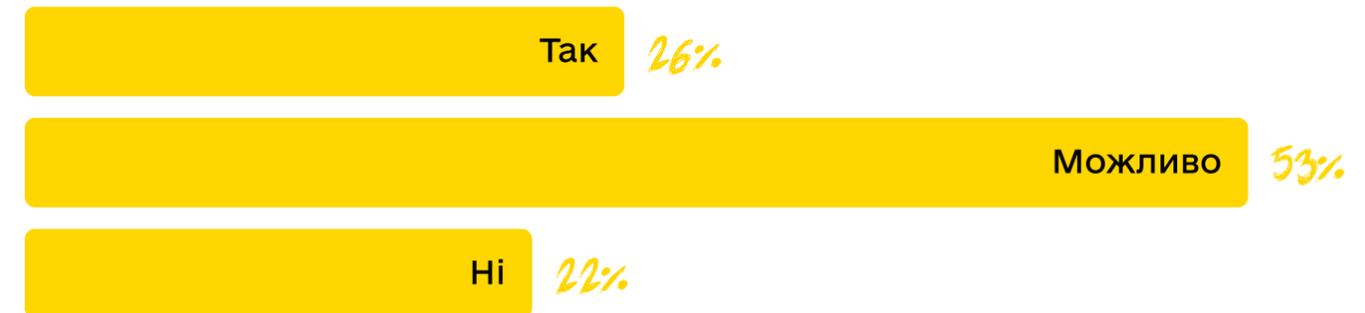

Рис. 16
Відчуття власного впливу на майбутнє України

Результати опитування створюють цілісний портрет молоді Закарпатської області як соціально чутливої, амбітної, але водночас розгубленої групи, що перебуває у пошуку можливостей для розвитку. Переважна частина респондентів – школярі віком 14–18 років, що свідчить про фокус на покоління, яке лише формує свої громадянські орієнтири.

Молодь визнає свою важливу роль у відбудові країни, але при цьому часто не вірить у реальний вплив власних дій. Такий розрив між очікуваннями та самооцінкою є важливою ознакою часу: покоління має потенціал до дії, але потребує підтримки, визнання та прикладів ефективного впливу.

Загалом, опитування демонструє, що молодь Закарпаття не байдужа, а швидше – не зорієнтована. Вона шукає простір, де її чують, де можна здобути актуальні навички і побачити реальний результат власних зусиль. У цих тенденціях – не лише виклики, а й можливості для зміни.

РЕЗУЛЬТАТИ ФГД

Міграційні наміри.
Чому молодь хоче
виїжджати

Що мотивує та демотивує
молодь долучатися
до активної участі
у громадській діяльності

Можливості
для молоді

Далі ці теми будуть детальніше розглянуті
в окремих підрозділах.

Міграційні наміри. Чому молодь хоче виїжджати

Серед молоді, яка брала участь у фокус-групових обговореннях, спостерігається неоднозначне ставлення до виїзду за кордон.

Одним із визначальних чинників формування міграційних настроїв серед молоді стала загальна атмосфера тривоги, викликана війною. Учасники фокус-групового дослідження вказували, що саме безпосереднє спостереження за подіями та реаліями, які супроводжують воєнний стан, впливають на бажання залишити країну. Особливо це стосується хлопців, які відчувають психологічний і соціальний тиск, пов'язаний із ризиками військової служби, нестабільністю майбутнього та обмеженими можливостями для безпечного розвитку.

“

«Зараз на думку молоді впливає те, що ми бачимо навколо нас – реалії війни. І чесно багато молоді, особливо хлопці не хочуть тут бути»

(учень 10 класу)

§ МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ

Багато хто розглядає можливість навчання за межами України, зокрема через переконання, що якість освіти там вища. Водночас значна частина респондентів не пов'язує ці плани з остаточним переїздом, а навпаки — вбачає в закордонному навчанні тимчасовий досвід, після якого є намір повернутися.

«Насправді, щоб прям аж назавжди виїжджати я не задумовувалася. На короткий період для навчання так, тому що я вважаю там більш якісна освіта. Але потім планую повернутися»

(відвідувачка молодіжного простору)

§ МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ

Учасники фокус-груп під час обговорення міграційних настроїв наголошували на двох взаємопов'язаних факторах. По-перше, багато хто вбачає за кордоном значно ширші можливості для кар'єрного зростання — від доступу до спеціалізованих професій і сучасних стажувань до участі в міжнародних проектах. По-друге, респонденти відчувають невизначеність щодо свого майбутнього в Україні: економічна нестабільність, соціально-політичні виклики та обмежені перспективи підсилюють прагнення розглянути навчання чи роботу за кордоном як реальну альтернативу.

«Зараз якось важко розгледіти своє майбутнє в Україні. Я планую виїжджати, але якщо закінчиться війна, я звичайно хотів би повернутися»

(учень 10 класу)

« ... низький рівень зарплат на який тут важко прожити. За кордоном платять відповідну зарплату, є можливість працювати і заробляти так щоб можна було відкласти, а у нас потрібно копійка до копійки збирати»

(відвідувач молодіжного центру)

§ МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ

З іншого боку, учасники ФГД вважають, що на рішення про переїзд також впливають різні психологічні та матеріальні бар'єри. Стрес від переїзду, відсутність локальної підтримки (без родичів чи знайомих у новому середовищі), процес адаптації, інша мова робить цей крок важким викликом, навіть для тих хто планує виїжджати.

Водночас чимало учасників наголошували, що українське середовище, попри поширені з дитинства наративи «що тут погано», не поступається сусіднім країнам за рівнем життя чи освітніми можливостями.

«... виїхати хочу через війну, але це велике стресове навантаження для мене, щоб переїхати»

(відвідувачка молодіжного центру)

§ МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ

«Нам ще з дитинства казали, що у нас погано, важко вчитися, немає роботи і треба виїжджати за кордон бо там кращі умови, хоча якщо порівнювати країни з якими наша область межує, вони не сильно відрізняються за рівнем життя в Україні. Але з часом ти усвідомлюєш що і в Україні можна і гарну освіту отримати і гідні умови праці знайти»

(працівниця молодіжного центру)

«Виїжджати не хочу, але Я задумовувалася, що буду жити в іншій країні, але там все так по іншому інший менталітет. Там ще треба обживатися, це треба багато грошей мати, заводити нові знайомства. Якщо у вас там є якісь родичі то це круто. Я б поїхала за кордон кудись відпочивати»

(учениця 10 класу)

§ МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ

« ... низький рівень зарплат на який тут важко прожити. За кордоном платять відповідну зарплату, є можливість працювати і заробляти так щоб можна було відкласти, а у нас потрібно копійка до копійки збирати»

(відвідувач молодіжного центру)

Фокус-групи показали, що війна стала потужним каталізатором міграційних настроїв: безпекова невизначеність і страх призову підштовхують багатьох молодих людей шукати більш стабільне середовище за кордоном. Водночас прагнення до якісної освіти й сучасних професійних можливостей спонукає розглядати виїзд передусім як тимчасовий крок — для навчання чи стажування.

Одночасно в дискусіях звучить усвідомлення, що в Україні існують можливості для самореалізації: здобуття вищої освіти, розвиток «м'яких навичок» та будівництва кар'єри в рідній громаді, де простіше формувати соціальні зв'язки.

Отже, амбівалентність у відповідях не є симптомом розгубленості, а показником стратегічного поєднання зовнішніх і внутрішніх пріоритетів. Це означає, що програми підтримки молоді мають враховувати як бажання короткотермінових закордонних проєктів, так і потребу в розвитку локальних умов — від забезпечення безпеки до зміцнення громадянської та професійної інфраструктури.

Що мотивує та демотивує молодь долучатися до активної участі у громадській діяльності

§ ЩО МОТИВУЄ ТА ДЕМОТИВУЄ МОЛОДЬ

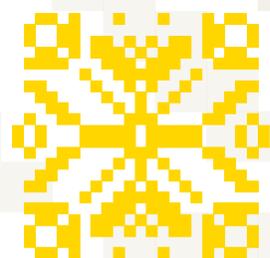
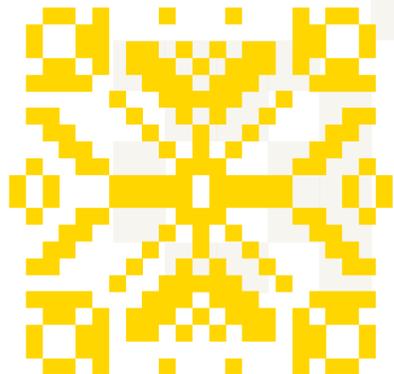
Результати фокус-групових обговорень свідчать, що мотивація молоді до участі у громадській діяльності формується на перетині особистих інтересів, відчуття зрозумілості процесів та очікуваних результатів. Молоді люди хочуть долучатися до ініціатив, але лише за умови, що чітко розуміють, що саме від них очікується, які навички чи досвід вони отримають, і що участь дійсно має сенс.

Одним із центральних бар'єрів виявилась складність та непрозорість комунікації: оголошення й анонси заходів нерідко містять слова, які незрозумілі широкому загалу, особливо молоді без досвіду участі в подібній діяльності. Це викликає внутрішній спротив – страх виглядати некомпетентним, не вписатися в середовище, або бути поставленим у ситуацію, коли «будуть щось питати, а я не знаю». Молоді учасники підкреслювали, що їм важливо бачити приклад людей, яким вони довіряють, і чути від них простими словами: що саме відбувається, що треба зробити і чому це не страшно.

«Щоб молодь долучалася потрібно на власному прикладі показувати, що тут нічого страшного нема. Я вважаю коли вони [молодь] читають якісь оголошення і бачать багато нових слів, які вони не розуміють, то в них пропадає бажання відвідувати ці заходи, бо може там бути щось таке питати, що я не знаю. Теперішній молоді треба простоту.»

(працівниця молодіжного центру)

§ ЩО МОТИВУЄ ТА ДЕМОТИВУЄ МОЛОДЬ

Водночас молодь чітко артикулює потребу розуміти, що вони отримають в результаті: практичні навички, досвід, контакти, переваги при працевлаштуванні. Багато хто зазначає, що участь можлива лише тоді, коли бачиш особисту вигоду – не обов'язково матеріальну, але конкретну.

«Якщо я відвідаю якийсь захід, то мені хотілося б знати, що це може дати мені в майбутньому, що я можу там отримати, які навички»

(відвідувачка молодіжного простору)

§ ЩО МОТИВУЄ ТА ДЕМОТИВУЄ МОЛОДЬ

Зацікавленість може викликати й проста соціальна мотивація – коли друг або подруга розповідає, що на заході «весело, цікаво, є кава і смаколики», і ця атмосфера спільності створює довіру. Особисті історії, живі приклади й демонстрація «як це насправді» – значно ефективніші за формальні запрошення.

«Щоб залучити більше своїх друзів, я люблю їм детально розповідати, що ми тут [у просторі] робимо, як тут круто, весело, корисно. Є капучіно і смаколики»

(відвідувачка молодіжного простору)

Водночас респонденти згадували і про матеріальні стимули, як-от знижки на абонементи в спортзал для активних волонтерів. Такі приклади працюють, особливо на перших етапах залучення. Проте вони не є основною мотивацією – якщо за цим не стоїть реальна участь і цінність досвіду, інтерес згасає.

Серед ключових демотиваційних чинників учасники називали невидимість результату. Молодь зазначає, що часто їхні ініціативи залишаються без підтримки з боку влади, або не доводяться до реалізації. У таких випадках навіть висока початкова мотивація швидко змінюється на відчуття безсилля й зневіри.

§ ЩО МОТИВУЄ ТА ДЕМОТИВУЄ МОЛОДЬ

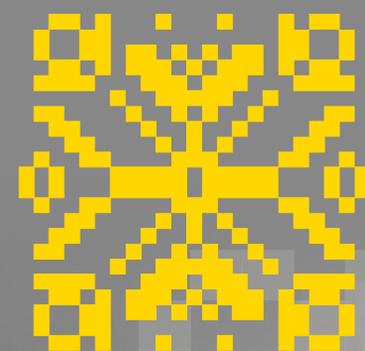

Ще одним чинником, що знижує участь, став академічний тиск. Старшокласники, зокрема випускні класи, наголошували, що навчання займає практично весь їхній час, а оточення – вчителі, батьки – ставлять саме підготовку до іспитів на перше місце. Через це громадська активність сприймається як щось необов'язкове, що можна відкласти «на потім».

«Багато молоді шкільного віку стикається з тим що вони переймаються через закінчення школи. І вона [дитина] думає про те як їй здати НМТ і інші екзамени, бо їй кажуть, що від цього залежить їхнє майбутнє, а не про те, як відвідати якийсь захід і т.д.»

(учениця 10 класу)

§ ЩО МОТИВУЄ ТА ДЕМОТИВУЄ МОЛОДЬ

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МОЛОДІ

Фокус-групові обговорення показали, що молодь у громадах не заперечує наявність можливостей для розвитку, навчання чи активної участі. Проте ключова проблема полягає не в їхній відсутності, а у відсутності доступу до інформації про них. Отже, актуальним постає не лише питання створення нових програм, а й ефективної комунікації вже наявних.

«Часто молодь не розуміє що від них просять, що пропонують не хочуть долучатися. І буває що через незнання, що ці можливості можуть дати, молодь їх просто ігнорує»

(працівник молодіжного простору)

Молоді люди говорили про замкнене коло обізнаності: зазвичай про можливості дізнаються ті, хто вже залучений у відповідне середовище – відвідує молодіжні простори, має зв'язки в університетах чи знайомих, які самі активні. Через це часто одні й ті самі люди користуються освітніми програмами, проходять стажування або беруть участь у проєктах. Решта молоді, яка не має «точок входу», лишається осторонь – не тому що не хоче, а тому що не знає, що і де шукати. Особливо важко знайти щось відповідне до власних інтересів, якщо немає систематизованої підтримки, або хоча б прикладів з оточення.

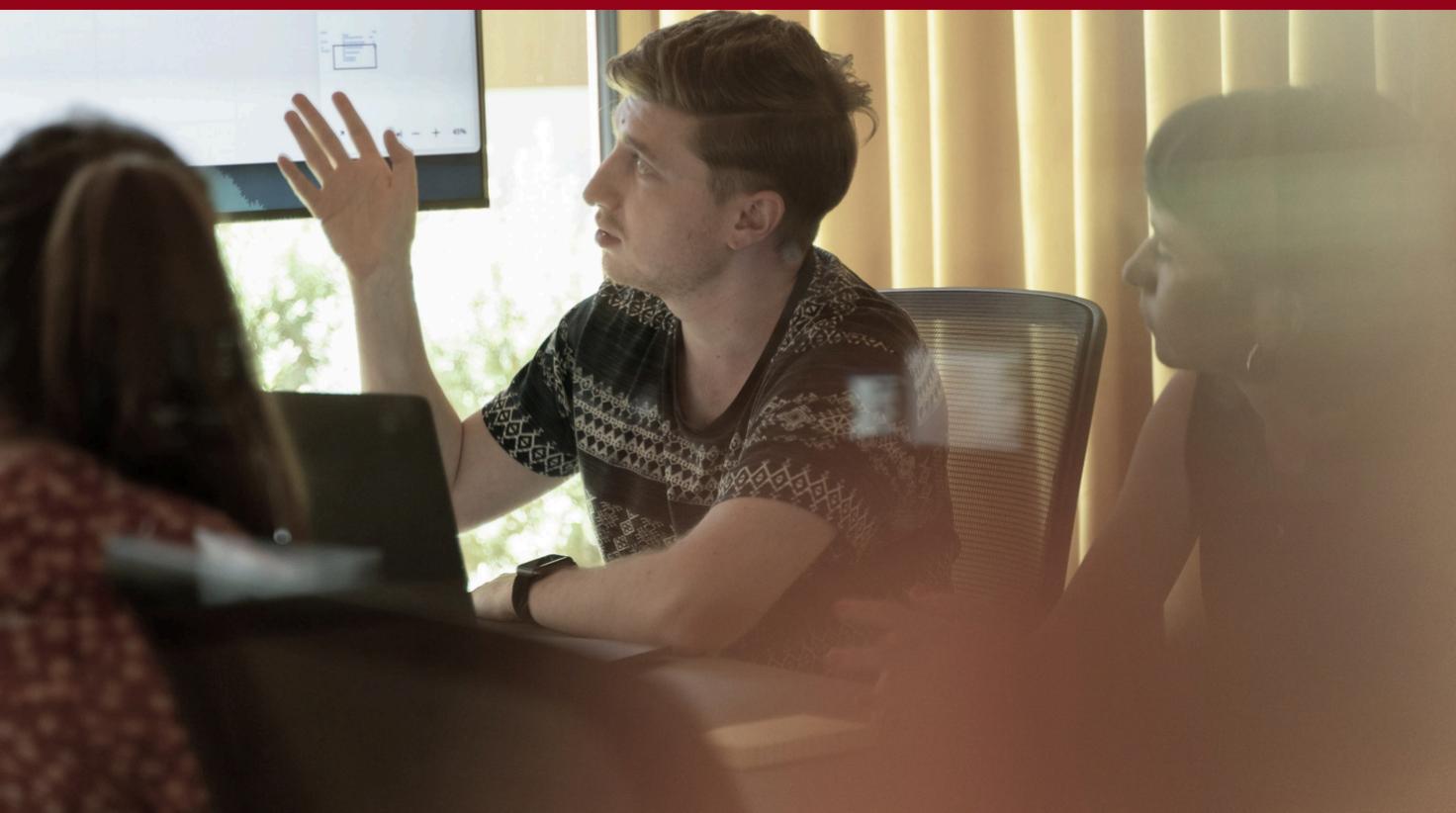
«Молодь не дуже обізнана та проінформована про свої можливості, в цілому їх багато, але більшість не знає де їх шукати, особливо, щоб щось знайти під свої інтереси»

(учень 11 класу)

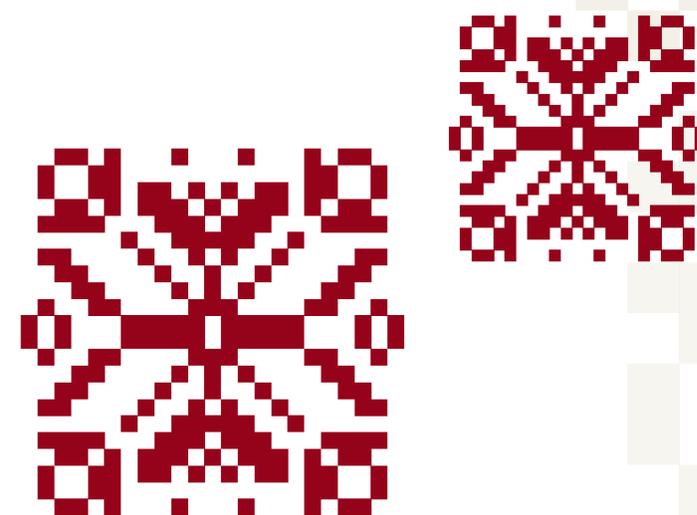
«Достатньо проінформовані ті хто крутиться у цьому середовищі, хтось десь в університеті почув або від знайоми, і нерідко що одні і ті ж люди користуються пропозиціями які існують.

Мені здається що потрібно працювати над комунікацією, бо можливо не всі учителі теж знають про ці можливості особливо у сільських місцевостях. Можливості є але вони не до всіх доходять»

(працівниця молодіжного центру)

Звучали також тези, що багато можливостей сприймаються як щось «далеке». Наприклад, програми міжнародного обміну на кшталт Erasmus+ це щось неочевидне для українських школярів, тоді як у країнах ЄС вони стали буденною частиною шкільного та позашкільного життя. Молодь відзначала, що важливо залучати її до таких тем змалку, формувати обізнаність ще на шкільному етапі – через регулярні презентації, зустрічі з випускниками програм, інформаційні сесії від місцевих організацій або бізнесів.

«Було б круто якби приходили розповідати про різні можливості у школах, щоб прививати залученість ще з малого віку. Бо у нас для когось деякі можливості це «вау» як наприклад Erasmus. А в Європі, мені здається, це більш популярно, пропонують це у школах. Для них це не є щось «вау» вони просто цим користуються»

(відвідувач молодіжного центру)

§ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ МОЛОДІ

Під час обговорень учасники дійшли висновку, що комунікація має бути двосторонньою: з одного боку – місцева влада повинна активніше питати у молоді, чого вона потребує; з іншого – молодь сама має навчитися чітко формулювати свої запити та демонструвати їх. Це означає, що для посилення доступу до можливостей важливо не лише інформувати, а й створювати механізми зворотного зв'язку – опитування, зустрічі, відкриті бюджети участі, співпрацю з молодіжними консультативними радами.

«Потрібно, щоб отак, як ви прийшли, попитали у молоді, що їм треба. Щоб місцева влада теж цікавилася потребами молоді, виділяли кошти, бізнес залучали З іншого боку, ми [молодь] теж маємо думати як показувати, те що нам треба»

(працівник молодіжного центру)

«У нашій громаді нам не вистачає парку. Для молоді потрібен парк, де вони можуть своєю вивільняти свою енергію, «тусити», бо в тому парку який у нас зараз є, там не можна навіть гуляти з собаками і на траву сідати.»

(працівник молодіжного центру)

Крім освітніх чи волонтерських можливостей, респонденти звертали увагу на відсутність фізичних просторів у громаді. Зокрема, звучали скарги на брак якісної інфраструктури для відпочинку – парків, відкритих просторів, де молодь могла б вільно проводити час. Молоді люди прагнуть відчувати себе частиною живого міського простору. Відсутність таких елементів доступності сприймається як свідчення того, що молодь у громаді не є пріоритетною аудиторією для планування.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Дослідження виявило глибокі соціальні, економічні та культурні чинники, що формують високі міграційні настрої серед молоді Закарпатської області. Історична відкритість регіону до зовнішнього світу, низька економічна динаміка, відчуття нестабільності в умовах війни, а також обмеженість локальних можливостей для самореалізації сприяють бажанню молоді шукати кращого життя за межами України. При цьому, велика частина респондентів не виключає можливості повернення – молодь прагне не втекти, а знайти перспективу, якої їй бракує вдома.

Водночас дослідження показує, що громадська активність та відчуття приналежності до громади мають потенціал зменшити наміри емігрувати. Молодь, яка залучена до волонтерства, локальних ініціатив і молодіжних просторів, демонструє вищий рівень віри у власний вплив та більше бажання залишатися. Проблема часто полягає не у відсутності можливостей, а у слабкому доступі до інформації про них, незрозумілій комунікації та нестачі підтримки на місцевому рівні. Тому важливо створити середовище, яке підтримує молодь не лише ресурсами, а й довірою, визнанням та діалогом.

§ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1

ДЛЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

- Розробити і впровадити цільову молодіжну політику, яка визнає молодь як стратегічний ресурс громади.
- Забезпечити постійну підтримку молодіжної інфраструктури (центри, хаби, програми), особливо в сільських громадах.
- Створити механізми залучення молоді до прийняття рішень на місцевому рівні (консультації, бюджети участі, молодіжні ради).
- Інвестувати у локальні можливості для навчання, стажувань та працевлаштування молоді.
- Формувати партнерства з бізнесом та громадськими організаціями задля створення програм самореалізації для молоді.

2

ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ (ОСОБЛИВО ШКІЛ)

- Інтегрувати громадянську освіту та навички активної участі в навчальний процес.
- Проводити інформаційні сесії про освітні, волонтерські та обмінні програми для учнів.
- Заохочувати учнів до участі в проектній діяльності, шкільних ініціативах і соціальних кампаніях.
- Встановлювати співпрацю зі студентами, випускниками, активістами — як рольовими моделями.
- Формувати у школах середовище підтримки, де молодь не боїться ставити питання, пробувати, помиляться і зростати.

3

ДЛЯ МОЛОДІЖНИХ ПРОСТОРІВ ТА ХАБІВ

- Приділити увагу зрозумілій, дружній комунікації — говорити просто, показувати на прикладах, розповідати історії.
- Створити атмосферу підтримки і довіри, де молодь не боїться бути новачком.
- Працювати не лише з активною молоддю, а шукати нові аудиторії — особливо вразливі або не залучені.
- Впроваджувати практичні активності, які розвивають навички й дають реальні результати (портфоліо, контакти, досвід).
- Стати мостом між молоддю, владою та можливостями — допомагати знаходити, подаватися, реалізовувати проекти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- [1] <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/regional%20development%20strategy%20until%202027.pdf>
- [2] https://sau.in.ua/app/uploads/2025/02/ratinglab_lwbi_2.0_2024_ua-press-1.pdf
- [3] <https://dif.org.ua/article/analitichniy-zvit-za-pidsumkami-opituvannya-v-zakarpatskiy-oblasti>
- [4] <https://inmol.org/region/zk/?utm>
- [5] <https://www.ukrainer.net/slovakya/>
- [6] <https://www.ukrainer.net/uhortsi-ukrainy/>
- [7] https://ndc-ipr.org/media/posts/presentations/Моніторинг_СЕР_10_01_2022.pdf
- [8] https://zak.dcz.gov.ua/sites/zak/files/infocfiles/1.1.sytc_rp_ta_diyalnst_zakosz_08_2022.pdf
- [9] <https://mojaedukacja.com/bezkoshtovne-navchanna-v-polshi>
- [10] <https://www.education.ua/news/2023/11/30/navchannia-za-kordonom-vstup-do-universytetiv-uhorshchyny/>
- [11] <https://europa.portal.biz.ua/evropa/chehija/vstup-do-universytetu-chehii.html/amp>
- [12] <https://education.allinc.biz/ua/16-besplatno.html>
- [13] <https://osvita.rayon.in.ua/news/809268-vidtik-abiturientiv-za-kordon-rist-kilkosti-zapitiv-na-navchannya-ukraintsiv-za-kordonom-dosyaglo-30>
- [14] <https://nus.org.ua/articles/grantova-systema-ob-yednannya-universytetiv-vstup-do-aspirantury-j-inshi-zminy-u-vyshhij-osviti-rozmova-iz-zastupnykom-ministra/>
- [15] <https://osvita.ua/school/rating/93085/>
- [16] <https://osvita.ua/school/rating/93112/>
- [17] <https://u-lead.org.ua/news/372#:~:text=У%20Закарпатській%20області%20створено%2014,до%20всіх%20процесів%20Осупільного%20життя>
- [18] https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-04/Вплив_війни_на_молодь_в_Україні_дослідження.pdf
- [19] <https://carpathia.gov.ua/news/v-uzhhorodi-vidbuvsia-kruhlyi-stil-na-temu-rehionalna-prohrama-molod-zakarpattia-na-2021-2025-roky-stan-ta-perspektyvy>
- [20] https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1229/Стан_молодіжної_політики_у_Закарпатській_області.pdf
- [21] <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36544560/>
- [22] <https://cmsny.org/publications/reasons-to-stay-a-review-of-community-led-efforts-to-generate-rootedness/>
- [23] <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/23315024241259768>
- [24] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60f1a21f8fa8f50c6ef85052/DCMS_youth_social_action_REA_-_Alma_Economics_final_report_accessible_.pdf
- [25] <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/germany/43-strategy-for-the-social-inclusion-of-young-people#:~:text=The%20federal%20government%E2%80%99s%20cross,adults%20aged%2012%20to%2027>
- [26] <https://www.youth.ie/articles/time-to-go-a-study-of-youth-emigration-in-ireland/#:~:text=“Over%20the%20past%2020years,emigrants%20is%20developed%2C”%20said%20NYCI’s>
- [27] <https://www.youth.ie/get-involved/campaigns/vote-at-16/>

ДОДАТКИ

Кейси країн по залученню молоді

Велика Британія

У Великій Британії існує довга традиція залучення молоді до волонтерства та громадських проектів. Зокрема, уряд ініціював програму «National Citizen Service» (NCS), що протягом літа об'єднує тисячі 16–17-річних у волонтерські табори та тренінги. За даними урядового дослідження Alma Economics (2021), близько 53% [24] молодих британців у віці 10–20 років брали участь у соціальних акціях або волонтерських проектах у 2019 році. Для британського контексту ці показники вказують, що приблизно половина молоді залучена до громадських ініціатив – це є вагомою основою зміцнення місцевих зв'язків.

Хоч прямих досліджень впливу громадянської участі на скорочення еміграційних намірів саме у британських дослідженнях небагато (поки велику увагу приділяють радше питанням соціального капіталу та нерівності доступу), загальні висновки свідчать: активна молодь, вмотивована діяти заради свого міста чи громади, менш схильна розглядати еміграцію як єдиний варіант самореалізації. Крім того, Британія вже не має надмірного «відтоку» громадян, а скоріше приймає іммігрантів, тому стимулювання участі тут більше спрямоване на підтримку соціальної спів дії і довіри.

Німеччина

У Німеччині діє розвинена система молодіжної політики, спрямована на активну участь молоді у суспільному житті. У 2019 році федеральний уряд ухвалив «Молодіжну стратегію [25]» (Jugendstrategie), покликану активно залучати молодих людей до всіх рішень, що впливають на їхнє життя. Зокрема, урядові відомства та місцева влада фінансують молодіжні ради, молодіжні парламенти та програми стажування в громадських організаціях. У 2023 р. у Національному плані дій «Нові можливості для дітей у Німеччині» уряд заклав нові напрями розвитку молодіжної політики.

Згідно з OECD, країни, такі як Німеччина, включили мету розширення молодіжного волонтерства у своїх національних стратегіях. Враховуючи це, молоді німці відчують, що можуть впливати на результати суспільного розвитку у власній країні.

[24] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60f1a21f8fa8f50c6ef85052/DCMS_youth_social_action_REA_-_Alma_Economics_final_report_accessible_.pdf

[25] <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/germany/43-strategy-for-the-social-inclusion-of-youngpeople#:~:text=The%20federal%20government%20%99s%20cross,adults%20aged%2012%20to%2027>

§ КЕЙСИ КРАЇН ПО ЗАЛУЧЕННЮ МОЛОДІ

Ірландія

Ірландія довго тримала статус країни з високою еміграцією молоді, що спричинило занепокоєння суспільства. За даними Національної ради молоді Ірландії (NYCI), понад 70% молодих людей у 2022 р. [26] розглядали можливість виїзду на роботу чи навчання, а 50% 18–24-річних [26] заявили, що взагалі готові емігрувати. Саме тому уряд Ірландії і громадські організації стали активно шукати шляхи утримання молоді.

Щодо громадянської участі, у Ірландії діють численні молодіжні організації: Національна молодіжна рада, молодіжні ради при містах та районах, програми лідерства. Волонтерство серед молоді також популярне (шкільні сервіси, волонтерські табори). Один із фокусів – просвіта та залучення до політичних процесів: наприклад, кампанія «Vote at 16» [27] за зниження віку голосування.

Хоч дослідження безпосередньо не доводять, що ці заходи одразу зменшили бажання емігрувати, вони показують наміри урядів залучати молодь, прививати цінності проактивної участі, усвідомити можливості впливу молоді та їх рішень на суспільство країну.

[26] <https://www.youth.ie/articles/time-to-go-a-study-of-youth-emigration-in-ireland/#:~:text=“Over%20the%20past%202%20years,emigrants%20is%20developed%2C”%20said%20NYCI’s>

[27] <https://www.youth.ie/get-involved/campaigns/vote-at-16/>